

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” 201_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

«Оцінка інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Замараєва Анна Дмитрівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.,

Клевцєвич Наталя Анатоліївна _

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОН.....	7
1.1 Поняття та ознаки інвестиційної привабливості регіону.....	7
1.2 Відмінність інвестиційної привабливості від інвестиційного клімату	19
1.3 Методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	24
2.1 Аналіз сучасного стану Одеської області	24
2.2 Аналіз інвестиційної привабливості Одеського регіону у порівнянні з іншими регіонами України	32
2.3 Оцінка динаміки та структури інвестицій в Одеській області	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	43
3.1. Оцінка інвестиційної привабливості районів Одеської області	43
3.2. Аналіз та прогнози основних макроекономічних показників області	52
3.3. Шляхи залучення інвестицій в Одеський регіон	55
Висновки	67
Список використаних джерел	71
Додатки	77

ВСТУП

Актуальність даної теми обумовлюється тим, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин між країнами світу роль інвестицій продовжує зростати протягом десятків років. У процесі глобалізації економіки, всі держави світу тісно взаємопов'язані між собою економічними відносинами. На даному етапі для кожної країни та регіону важливу роль відіграють, високотехнологічні відросли залучені в міжнародний обмін. За допомогою інвестицій такі галузі розвиваються швидше і продуктивніше. Будь-яка країна та регіон зацікавлені в залученні коштів в свою економіку з інших економічних систем. Одеський регіон не є винятком в цьому процесі.

Ефективність проведення структурних перетворень в економіці країни та регіону залежить від якості та повноти інформації про інвестиційну привабливість. Це забезпечує можливість своєчасного прийняття правильних управлінських рішень. На сучасному етапі розвитку інвестиційних відносин держава перебуває у складному становищі. На фоні мало чисельних ефективно функціонуючих інвестиційних проектів, більшість іноземних інвесторів з недовірою відносяться до проектів в регіонах України. Тому, актуальною є аналіз реального інвестиційного становища області, прогноз та шляхи покращення інвестиційного клімату регіону.

При розробці аналізу розвитку інвестиційного стану регіону, передусім, необхідно обґрунтувати суть, значення та методологічні основи загального процесу інвестиційного прогнозування.

Складність формування аналізу розвитку полягає у тому, що при різних теоретико-методологічних підходах цей процес розглядається з конкретної позиції, а саме, формування аналізу як: процес осмислення; формальний процес; аналітичний процес; процес передбачення; ментальний процес; процес, що розвивається; колективний процес; реактивний процес; процес трансформації.

Зважаючи на наслідки трансформацій, що відбулися в Україні протягом останніх двох десятиріч можна стверджувати, що розвиток інвестиційної діяльності несталий.

Залучення інвестицій безпосередньо пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. В свою чергу, оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування є першим кроком під час прийняття інвестиційного рішення. При цьому можливість залучення інвестицій залежить від розуміння та урахування всіх сторін проекту, від можливості побачити об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. Кожен регіон України зацікавлений в підвищенні рівня інвестиційної привабливості, адже кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати свою конкурентоспроможність, освоювати нові ринки.

На даному етапі розвитку одним з найпоширеніших та найефективніших джерел розвитку та розширення виробництва в регіоні є залучення інвестицій. Саме інвестиційні ресурси відіграють найбільшу роль у складі залучених ресурсів підприємств та організацій. Тому, дуже важливим для об'єкта інвестування, є створення умов за яких інвестор вклав би свої кошти саме в цю область. Основою для рішення інвестора про вкладення коштів буде рівень інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату в регіоні. Тому, важливо вміти правильно та професійно оцінювати інвестиційну привабливість регіону, а також, у разі необхідності, підвищувати її рівень, вирішувати проблеми, що, звичайно, буде матиме позитивний ефект при прийнятті управлінських рішень щодо інвестування.

Теоретичні та практичні аспекти проблем розвитку, покращення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату регіону знайшли відображення у наукових працях багатьох учених, зокрема, І.А. Бланк, В.В. Гомольська, В.І.Польшаков, Н.В. Ткаленко, С.С. Слава, Г.Грін, Н.В.Яблонська, М.І.Долішній, В.В. Вітлінський, П.Ю. Беленький, Б.М. Данилишин.

Метою дослідження є аналіз інвестиційної привабливості Одеського регіону.

В процесі дослідженні були поставлені такі *завдання*:

- виділити теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону;
- охарактеризувати види інвестицій регіону;
- окреслити особливості інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату регіону;
- проаналізувати сучасний соціально-економічний стан Одеській області;
- проаналізувати інвестиційну привабливість області у порівнянні з іншими регіонами України;
- проаналізувати стан іноземних вкладів в регіон ;
- проаналізувати інвестиційний стан районів області.

Об'єктом дослідження є інвестиційна привабливість в Одеського регіону.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади використання системи показників, на основі яких проводиться оцінка інвестиційної привабливості регіону.

Як **методи** дослідження нами був обраний порівняльний аналіз діяльності області. Використано методи синтезу, угруповань з метою аналізу показників соціально - економічної діяльності регіону. Проведено факторний аналіз інвестиційної ситуації регіону для встановлення причин його змін у періоді, що аналізується. Розрахунки, прогноз та аналіз зміни інвестиційної привабливості регіону були розроблені за допомогою «Excel» для визначення ефективності.

Інформаційна база дослідження. У якості інформаційної бази дослідження послужили дані, управлінського та аналітичного обліку діяльності державної організації «Інститут проблем ринку та економіко-

екологічних досліджень національної академії наук України», нормативно – законодавчі документи, статистичні дані щодо розвитку на державному рівні, праці іноземних та вітчизняних науковців, інформація з Інтернет - видань.

Публікації. За результатами проведеного дослідження була опублікована стаття: «Особливості оцінки інвестиційної привабливості регіону» у «Науковому студентському віснику» ФЕУВ - № 2017р.

ВИСНОВОК

У дипломній роботі була проведена оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону. Для цього було розглянуто теоретичні аспекти формування інвестиційної привабливості регіону, розкриті основні аспекти понять «інвестиційна привабливість», «інвестиційний клімат» та «інвестиційна активність».

Проаналізовано інвестиційну діяльність Одеського регіону за допомогою аналізу статистичних даних для визначення сильних і слабких сторін розвитку економіки, проаналізовано динаміку основних іноземних інвестицій в економіку Одеської області, розглянуто основні фактори, які впливають на залучення інвестицій. Запропоновано шляхи покращення інвестиційної привабливості в Одеському регіоні.

Результати проведених досліджень:

1. Інвестиційна привабливість регіону є ключовим елементом у сучасних інвестиційних процесах, що в свою чергу створює передумови для її поглибленого вивчення. На перший план виходять питання оцінювання, тому що наявність об'єктивної оцінки є основою для прийняття ефективних і успішних управлінських рішень.

2. Актуальність інвестиційної привабливості створює масу питань у підходах до її оцінювання. Проведений аналіз існуючої методологічної бази показав, що на даний момент найбільшої актуальності набули метод експертних оцінок, рейтинговий та статистичний.

3. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість не є тотожними поняттями.

4. В цілому оцінка інвестиційної привабливості регіону - це процес визначення суб'єктивного сприйняття інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику регіону потенційним інвестором, в ході якого показники об'єкта оцінки співвідносяться з обраною базою порівняння.

5. Оцінка інвестиційного клімату регіону - це процес визначення тенденцій, що впливають або можуть вплинути на ефективність інвестиційної діяльності в регіоні, а значить і на бажання потенційного інвестора здійснити вкладення.

6. Впродовж 3 років найактивніше капітальні інвестиції спрямовувалися у транспорт, промисловість, будівництво, сільське господарство, операції з нерухомим майном, переробну промисловість та телекомунікації. Щодо капітальних інвестицій в об'єкти соціальної інфраструктури (освіта, охорона здоров'я, мистецтво, спорт), то частка їх була незначною і при цьому спостерігалася тенденція до її зменшення.

7. За структурою джерел фінансування найбільше капітальних інвестицій в регіон вкладали підприємства та організації, доля яких збільшилась з 59% у 2010 році до 70,7% у 2016 році, і є найбільшою. Другим за обсягом джерелом капітальних інвестицій були кошти місцевих бюджетів, частка яких впродовж чотирьох років зросла з 3,1% у 2013 році до 13,4% у 2016. Третім за обсягом капітальних інвестицій залишалися кошти населення на будівництво індивідуальних будинків та квартир, частка яких в середньому становила 7,7% від загального обсягу капітальних інвестицій. І четверту позицію посідали кредити банків та інших позик.

8. Розглянувши данні з прямих іноземних інвестицій до регіону помітно що найбільшу частку складає Кіпр, інвестиційна частка якого склала 35% від усіх іноземних інвестицій. Друге місце посідає Сінгапур, його частка 17,6%. Наступні найбільші інвестиції поступали Нідерландів, Велико Британії, Німеччини, США, Монакко та Франції.

9. При порівнянні капітальних інвестицій за видами економічної діяльності виявлено, що за останні три роки майже на всіх галузях інвестиції значно виросли.

10. У результаті проведених розрахунків встановлено, що найбільш привабливими районами для інвестування відповідно до результатів розрахунків є Комінтернівський та Балтський райони. Інвестиційний клімат

у цих районах характеризується високим соціально-економічним потенціалом, вони мають досить високу ємність ринків споживчих товарів і факторів виробництва. Найменш привабливі райони – Клійський та Ізмаїльський. Вони характеризуються несприятливим інвестиційним кліматом і її низькою ефективністю.

11. Відновлення економічної активності підприємств позитивно вплинуло на виконання державного та місцевих бюджетів. Фіскальні та регуляторні стимули, які застосовувалися протягом 2016 року показали певну ефективність. Проте не потрібно забувати, що зростання надходжень до бюджету також пов'язано з інфляційними процесами, зокрема, прогнозованою річною інфляцією на рівні 12%. Не зважаючи на всі кількісні та якісні перетворення, Україна й досі сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування держава. Головними причинами такої ситуації є:

- нестабільність політичної ситуації в Україні;
- недоліки законодавства в сфері інвестування та підприємництва;
- стандарти;
- податки;
- інформаційна ізолюваність і велика кількість міфів;
- митні бар'єри;
- недостатньо розвинута інфраструктура бізнесу.

12. Усунення причин низького надходження іноземних інвестицій, в тому числі і в інноваційну сферу, потребує удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази щодо управління інноваційним розвитком виробництва в країні з визначенням законодавчих основ прямої та непрямої фінансової підтримки пріоритетних науково-технічних розробок та суб'єктів ефективною інноваційної діяльності, у тому числі ефективних „лідерів” структурних технологічних змін. Для цього потрібно: удосконалити систему

фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності; впорядкувати державну звітність та контроль за результатами інноваційної діяльності;

13. Серед першочергових заходів щодо активізації іноземних інвесторів у напрямку фінансування інноваційного компоненту структурного реформування економіки, необхідно розробити надвідомчу політику сприяння інвестиціям у цій сфері, яка має бути обов'язковою для всіх державних і недержавних установ. Як на середню, так і на довгострокову перспективу необхідно поліпшити умови інвестиційної сфери, при тому залишаючи їх стабільними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мілля Дж. С. Основи політичної економії. — М. : Прогрес, 2012. - 496с.
2. Маркс К. Капітал. Критика політичної економії / т.I, кн.I. Процес виробництва капіталу. - М.: Політздат, 2011. - 891с.
3. Данилюк М. О., Савич В. І. Фінансовий менеджмент. Київ, 2011 – 204с.
4. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб.— К.: МАУП, 2009.— 191с.
5. Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей / Антологія економічної класики. — М., 2010.— 362 с.
6. Ковалев В.В. Методи оцінки інвестиційних проектів. — М.: Финансы и статистика, 2013. — 144 с.
7. Румянцев А.М. Економічна Енциклопедія./ Політична економія. — М., 2013. — 745 с.
8. Долан Э.Дж., Ліней Д. Ринок: макроекономічна модель. — СПб., 2014. — 369 с.
9. Політична економія: словник / під. ред. О.М. Ожерельєва и ін. — М.: Политиздат, 2014. — 467 с.
10. Финансово-економічний словник / під. ред. М.Г. Назарова. — М.: Фінстатінформ, 2011. — 224 с.
11. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 2015р.№1560- XII [Електронний ресурс]: офіційне інтернет-представництво Президента України. —Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
12. Щукін Б. М. Інвестування: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2009. — 216 с.
13. Загородній А. Г. Менеджмент реальних інвестицій : навч. посіб. — К. : Знання. 2013. — 209 с. 78
14. Сівелькін В.А., Кузнецова В.Е. Статистична оцінка інвестиційного клімату на регіональному рівні./В.А. Сівелькіна// Питання статистики. — 2013. — № 11. — С. 64–68.

15. Солдатенков В.В., Федоренко С.В. Аналіз інвестиційного клімату України /В.В.Солдатенко// Еко- номіка та держава. – 2009. – № 5. – С. 17–20.
16. Боярко І.М., Гриценко Л.Л. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 400 с.
17. Бланк І.О. та ін. Інвестологія: наука про інвестування / За ред. проф. С.К.Реверчука. – К: Атіка, 2011. – С. 180.
18. Вітлінський В. В. Аналіз моделювання та управління інвестиційним ризиком. — К. : КНЕУ. — 2010. — 292с.
19. Агеєнко А.А. Методологічні підходи до оцінки інвестиційної привабливості галузі економіки регіону і окремих суб'єктів. /А.А.Агеєнко// Питання статистики. – 2003. – № 6. – С. 48–51.
20. Клевцевич Н.А. Державно-приватне партнерство, як механізм, що сприяє формуванню інноваційної інфраструктури. / Н.А. Клевцевич // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості: матеріали III Міжнародної науково- практичної конференції (Львів, 14-16 травня 2015 року). – Львів: Вид-во «Львівська політехніка», 2015. – С. 174-176.Режим доступу: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/3122/1/EPI2015_ostatochne_01.pdf
21. Анишин В. М. Інвестиційний аналіз : навч. посіб.. — М. : Дело, 2010. — 280 с.
22. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки /А.П.Гайдуцький// Економіка і прогнозування. – 2015. – № 4. – С. 119–129.
23. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи/О.В.Носова // Економіка та прогнозування. – 2009. – № 3. – С. 119–137с.
24. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. — К. : ВІРА-Р, 2009. — 320 с. 79

25. Уманець Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів /Т.В.Уманець // Економіка і прогнозування. — 2016. — № 4. — С. 133-145
26. Вільна енциклопедія «Вікіпедія»/ Одеська область[Електронний ресурс]// Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/>
27. Офіційний сайт «Всеукраїнська експертна мережа»[Електронний ресурс]//Режим доступу: <http://www.experts.in.ua/regions/>
28. Офіційний сайт «Україна сьогодні. Каталог провідних підприємств України.»/Одеська область[Електронний ресурс]//Режим доступу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>
29. Офіційний сайт «Головне управління статистики в Одеській області» [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
30. Буткевич С. А. Інвестиційна привабливість аграрного сектору економіки. – К.: Видавництво Європ. ун-ту, 2013. – 251 с.
31. Додаток до рішення обласної ради від 21 грудня 2015 року № 32-VII/Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://dair.odessa.gov.ua/files/ved/dodatok.pdf>
32. Офіційний сайт «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.» Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України. [Електронний ресурс]//Режим доступу: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>
33. Офіційний сайт «Інформаційно-правовий портал Закони України» [Електронний ресурс]//Режим доступу:<http://www.uazakon.com/document/fpart56idx56221.htm>
34. Кудряшов В.П. Курс фінансів: навч. посіб. - К.: Знання, 2016. - 431 с.
35. Тищенко О.П. Управління регіональною економікою: навч. посіб. - К., 2010. — 156 с. 80
36. Іванов Ю.Б.Конкурентноспроможність підприємства в умовах формування ринкової економіки.— Харків: ХГЭУ, 1997. – 246 с.

37. Туріянська М.М. Інвестиційна привабливість туристичної галузі /М.М.Туріянська // Вісник Донецького інституту туристичного бізнесу. - 2015. - №9. - С.110-113.
38. Козловський Є.В. Іноземний досвід регулювання міжнародного туризму та його використання в Україні /Є.В.Козловський // Економіка України. - 2014. - №10. - С.24-27.
39. Борщевський В.В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку /В.В.Борщевський // Фінанси України. – 2009. – № 10. – С. 108–117
40. Дроздовський Я.А. Концептуальні засади реалізації регіональної інвестиційної стратегії /Я.А.Дроздовський// Регіональна економіка. – 2014. – № 1. – С. 64–70
41. Папп В.В. Вдосконалення інвестиційної політики в країні та її вплив на розвиток інвестиційного процесу в регіоні /В.В.Папп// Регіональна економіка. – 2011. – № 2. – С. 50–58
42. Шаповалов О.В. Роль місцевих органів влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату в Україні /О.В.Шаповалов // Фінанси України. – 2013. – № 7. – С. 68–74.
43. Небава М.І.,Роїк О.М Основи стратегічного менеджменту : навч. посіб. / Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця, 2011. - 213 с. - Бібліогр.: 211-212с.
44. Капферер Ж.Н. Бренд назавжди: створення, розвиток, підтримка цінності бренду /с англ. Е. В. Виноградовой/ заг. ред. В. Н. Домнина. — Москва: Вершина, 2012. — 448с.
45. Алімов А.Н., Ємченко В.Н. Конкурентоспроможність національної економіки: Препр. / НАН України. Ін-т економіки. – К., 2012. – 59 с.
46. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика : проблемні аспекти. - К. : Аграрна наука, 2015. – 140 с.
- 81
47. Бринь П.В. Особливості класифікації інвестиційних ресурсів./П.В.Бринь // Вісник Харківського Національного Університету ім. Каразіна. — Харків: ХНДУ. — 2012. — № 564. — С. 175—178.

48. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: мето- дологія формування та механізми реалізації: М — Луцьк, 2016. — 468 с.
49. Гальчинський А.С. Інноваційна стратегія українських реформ. — К.: Знання України, 2012. — 336 с.
50. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. — К. : ВІРА-Р, 2009 . — 320 с.
51. Гуткевич С. О. Інвестиційна пріоритетність галузей агропромислового комплексу /С.О.Гуткевич// Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 10. – С. 143 – 148.
52. Гуткевич С. О. Інвестування: теорія і практика: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Європейський ун-т. К.: Вид-во Європейського університету, 2016. 234 с.
53. Данілов О. Д., Івашина Г. М., Чумаченко О. Г. Інвестування: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Державна податкова адміністрація України; Академія держ. податкової служби України. К.: Видавничий Дім "Комп'ютерпрес", 200і. 364 с.
54. Долішнього М.І. Регіональна політика. — Львів: ІРД НАН України, 2013. 678 с.
55. Козьменко С.В., Васильєва Т.Л., Леонов С.В. Багаторівнева система прийняття інвестиційних рішень /С.В.Козьменко.,Т.Л.Васильєва.,С.В. Леонов// Економіст. – 2013. – № 6. – С. 52–57.
56. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. - Київ: Арарат- Центр, 2012 - 176 с.
57. Кредит І. Методологічні підходи до визначення ефективності регіональних інвестиційних проектів і програм /І.Кредит // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 3. – С. 28–30. 82
58. Кукушкін О. М. Сутність поняття «стратегія розвитку регіону»/О.М.Кукушкін // Нау- ковий вісник. – 2015. – № 15.2 – С. 220 – 227.
59. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового

виробництва в Україні в постіндустріальний період /П.Т.Саблук// Економіка АПК. – 2010. - № 4. – С. 19-37.

60. Щукін Б. М. Інвестиційна діяльність. - К. : МАУП, 1998. – 64 с.

61. Щурик М. В. Інвестування господарства: інвестиційні пріоритети на напрямки /М.В.Щурик// Статистика України. – 2012. – № 4. – С. 51 – 55.

62. Ярошенко Ф. О. Інвестиції на розвиток сільського господарства /Ф.О.Ярошенко// Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 6. – С. 34 – 36.